

МОЖЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ПІІ: ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

FOREIGN DIRECT INVESTMENT OPPORTUNITIES:
IMPACT OF DIGITAL ECONOMY

У статті розглянуто питання розвитку цифрової економіки, зокрема те, як вона впливає на інвестиційні потоки. Значну увагу приділено основним трендам прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та прогнозам щодо майбутніх темпів зростання ПІІ у світовій економіці. Статистично доведено залежність між ВВП країни та розвитком ПІІ. Продемонстровано розвиток та важливість експансії цифрових компаній. Наведено власне обґрунтування важливості трьох елементів стратегії розвитку цифрової економіки.

Ключові слова: цифрова економіка, ВВП, прямі іноземні інвестиції, МНК, кореляційний зв'язок, драйвери зростання, ЮНКТАД.

В статье рассмотрен вопрос развития цифровой экономики, в частности то, как она влияет на инвестиционные потоки. Значительное внимание уделено основным трендам прямых иностранных инвестиций (ПИИ) и прогнозам относительно будущих темпов роста ПИИ в мировой экономике. Статистически доказана зависимость

между ВВП страны и развитием ПИИ. Продемонстрировано развитие и важность экспансии цифровых компаний. Дано собственное обоснование важности трех элементов стратегии развития цифровой экономики.

Ключевые слова: цифровая экономика, ВВП, прямые иностранные инвестиции, МНК, корреляционная связь, драйверы роста, ЮНКТАД.

The article discusses the development of the digital economy, especially how it affects investment flows. Particular attention is given to the main trend prediction and importance of the global growth rate of FDI in the global economy. It is statistically proved the correlation between GDP of the country and FDI flows. It is also demonstrated the development and importance of the global expansion of digital companies. The paper provides three crucial elements of the strategy for the upgrowth of the digital economy.

Key words: digital economy, GDP, foreign direct investments, MNC, correlation, growth drivers, UNCTAD.

УДК 339.9

Мирошниченко А.С.

студентка

спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми. Процеси глобалізації вплинули на механіку та географію інвестування. Сьогодні реалізуються фінансово-інвестиційні схеми, які вимагають залучення практично всіх учасників ринку та трансформації структури національних економік країн світу. Безперечно, процеси інвестування відіграють важливу роль у розвитку національної економіки будь-якої країни світу.

На сучасному етапі глобального розвитку відбувається відхід від традиційної економіки та збільшення частки цифрової. Саме такі обставини сприяють стрімкому розвитку бізнесу та країни у цілому, адже цифровізація економіки сприяє її зростанню та трансформації із сировинної у цифрову, викоріненню корупції та інтеграції до мережі розвинутих ринків. Проблема розвитку цифрової економіки в країнах третього світу та країнах, що розвиваються, пов'язана з відсутністю системної державної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу проблематиці розвитку цифрової економіки та її зв'язку з ПІІ приділяли зарубіжні та вітчизняні вчені, а саме: П. Друкер, С. Коляденко, І. Карчева, Ю. Пивоваров, К. Скінер, Е. Тоффлер, В. Фішук, К. Шваб. Під час написання роботи були проаналізовані звіти ЮНКТАД та ООН.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення особливостей взаємодії ВВП та потоків прямих іноземних інвестицій, розкриття сутності цифрової економіки в контексті її впливу на інвестиційні потоки, а також аналіз трендів ПІІ та темпів їх зростання у світовій економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головним трендом розвитку світової спільноти

є переорієнтація на цифрову економіку та посилення її впливу на інвестування. Саме розвиток комп'ютерних технологій, особливо інформаційно-телекомунікаційних, сприяє створенню та поширенню так званої цифрової економіки по всьому світові. На рис. 1 наведено дані стосовно підключення домогосподарств до Інтернету станом на 2017 р. Очевидно, що вже більше половини домогосподарств по всьому світові мають потенційну можливість приєднатися до цифрової економіки.

Головний вплив цифрової економіки на інвестування проявляється через діяльність МНК. Коли МНК беруть на озброєння цифрові технології, то відбувається трансформація їх операційної діяльності та, як наслідок, впливу, який мають їх філії на економіку приймаючих країн. Цифрова економіка створює абсолютно нові ринки збуту для компаній, які не потребують значних фінансових витрат на створення дистриб'юторської мережі або занадто вимогливого просування. На практиці це означає, що МНК, які використовують цифрові технології, маючи менше активів за кордоном, отримують більший дохід із продажів. Так, технологічні компанії за співвідношення закордонних продажів до закордонних активів є дуже «легкими» компаніями. Водночас для традиційних МНК діє інше правило: та частка доходів від продажів компанії, що генерується за кордоном, більш-менш дорівнює частці закордонних активів компанії [7]. Телекомунікаційні компанії очікувано мають найнижчий показник через природу свого бізнесу: телекомунікаційний сектор завжди «важкий» на активи.

Така ситуація підштовхує традиційні компанії до впровадження цифрових рішень у свою

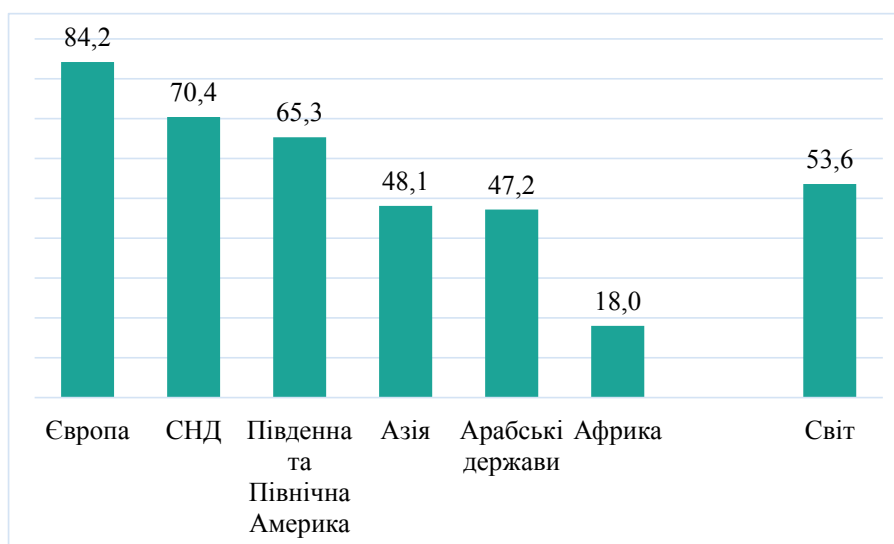

Рис. 1. Доступ домогосподарств до Інтернету, %, 2017 р. [10]

операційну діяльність, адже це дає змогу скоротити витрати, вийти на нові ринки та підвищити загальну ефективність. Варто звернутися до рейтингу ЮНКТАД «ТОП 100 МНК» та проаналізувати основні статистичні дані. Зокрема, якщо поділити компанії у цьому рейтингу на три категорії (технологічні, телекомунікаційні та традиційні), то отримаємо, що з 2010 по 2016 р. технологічні компанії наростили свої активи на 11%. Водночас телекомунікаційні та традиційні компанії – на 1% та 0% відповідно. У розрізі операційного доходу технологічні компанії знову попереду – 5% приросту з 2010 по 2016 р. Інші категорії взагалі показують спад порівняно з 2010 р. – мінус 2%. Аналогічна ситуація спостерігається і в аспекті збільшення кількості працівників. У технологічних компаніях відбулося збільшення на 5%, тоді як інші компанії не продемонстрували значного росту (телекомунікаційні – 1%), або взагалі скоротилися (традиційні компанії – мінус 2%) [10].

Таким чином, можна стверджувати, що цифрові компанії сьогодні показують більш ефективний результат своєї діяльності. Нині немає жодних сумнівів, що такий тренд збережеться в найближчі роки.

Очевидно, що впровадження цифрових технологій трансформує глобальні ланцюги постачання. Ланцюги стають більш розпорощеними, оскільки компанії для досягнення своїх виробничих цілей більше не потребують великих інвестицій у виробництво. Таке твердження може ввести в оману щодо того, що цифрова економіка призводить до зменшення обсягів ПІІ. Насправді, це не так, і цифрова економіка, навпаки, відкриває більше можливостей для інвестування, наприклад у великі інфраструктурні цифрові проекти або в невеликі цифрові стартапи [6].

Багато країн, розуміючи перспективи та важливість цифрової економіки, розробили спеціальні

плани розвитку цифрової економіки у себе в країні. Але більшість таких стратегій має недоліки через те, що або взагалі не зачіпають питання іноземних інвестицій в цифрову економіку, або фокусуються виключно на інвестиціях у цифрову інфраструктуру. Згідно з ЮНКТАД, успішна стратегія має покривати три елементи: інвестиції в інфраструктуру, у цифрові фірми та в дигіталізацію інших фірм по всіх секторах. Ці елементи між собою пов'язані. Для ефективного функціонування цифрової економіки для початку потрібно створити інфраструктуру, в межах якої й може існувати цифрова економіка. Але самої інфраструктури недостатньо – потрібні ті економічні суб'єкти, які розпочнуть свою діяльність у цифровій економіці. Саме тут і виходять на перше місце інвестиції у цифрові компанії. Останній елемент – інвестиції в загальну дигіталізацію – необхідний для того, щоб в економіці не створився дисбаланс, коли лише один сектор економіки буде швидко розвиватися, а всі інші переживати стагнацію. Всі три елементи в комплексі можуть забезпечити створення та ефективне функціонування цифрової економіки.

Зокрема, такі очікування на зростання сформовані завдяки відновленню та посиленню економічного зростання у регіонах світу та збільшенню прибутків та економічній активності мультинаціональних корпорацій (МНК). Більше того, стабільність фондових ринків та зростання обсягів міжнародної торгівлі також позитивно впливатимуть на потоки ПІІ.

Варто зазначити, що в глобальному масштабі цифрова економіка займає близько 22% світового ВВП, що свідчить про поступову дигіталізацію всіх сфер економіки, передусім розвинених країн, а також країн, що розвиваються. Зокрема, за результатами щорічного звіту про розвиток Китаю, економіка країни вже на 30% дигіталізована. Саме

цифрова економіка стає рушійною силою економічного зростання та грає стимулюючу роль у прискоренні процесу індустріалізації країни. Розвиток технологій та комп'ютеризації допомагають Китаю вийти з «пастки середнього доходу» і додають нові переваги в міжнародній конкуренції [4].

Існує твердження, що зростання обсягу ПІІ відбувається завдяки посиленню економічного зростання. Для перевірки наявності кореляції проаналізовано взаємозв'язок ВВП та потоків ПІІ на прикладі Китаю, який є основним донором та реципієнтом інвестицій в Азії. За допомогою програмного забезпечення Statsoft були побудовані графіки кореляції зв'язку між ВВП та припливом

інвестицій та між ВВП та відпливом інвестицій. Вони показують, що справді існує позитивна кореляція між змінними. Більше того, отриманий коефіцієнт кореляції є статистично значущим ($p=0.05$). У цілому за умови включення додаткових змінних можна додатково підвищити достовірність моделі.

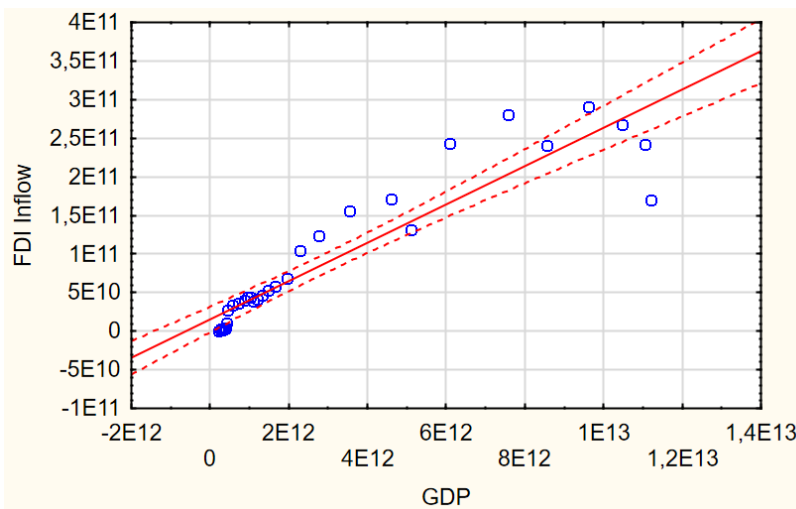
Таким чином, емпіричні приклади доводять, що існує позитивний зв'язок між ПІІ та ВВП, тому твердження про те, що відновлення зростання ВВП у світі є одним із драйверів зростання обсягу ПІІ, цілком обґрунтоване. Зрозуміло, що можуть бути окремі сумніви стосовно темпів економічного зростання в різних регіонах світу, але зміни, що

відбуваються в економічній політиці держав, дають змогу складати оптимістичні прогнози. Так, у США очікується пом'якшення фіскальної політики, водночас Європа та Японія, скоріше за все, матимуть циклічний імпульс. Країни, що переважно експортують сировину та природні ресурси, отримають додаткові надходження за рахунок підвищення цін на біржові товари, особливо на нафту. Більше того, розширення міжнародної торгівлі, яке очікується на рівні 3,8% порівняно з 2,3% у 2016 р., також матиме позитивний ефект. З іншого боку, існує ризик зростання процентних ставок у світі, який може ускладнити фінансування інвестицій. У країнах, що розвиваються, цей ризик може ще супроводжуватися ризиком девальвації національних валют цих держав. Усе це негативно впливає на фінансування.

Водночас варто звернути увагу на те, що вплив інвестицій із розвинутих країн залишається слабким. Наприклад, у 2016 р. обсяг ПІІ з них скоротився на 11%, до 1 трлн. доларів, переважно за рахунок зменшення інвестицій європейських МНК. Інвестиції з Північної Америки залишилися на тому ж самому рівні, тоді як інвестиції з розвинутих країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону досягли свого найвищого рівня з 2008 р. Потік інвестицій із країн, що розвиваються, зменшився на 1%, до 383 млрд. доларів, незважаючи на збільшення ПІІ з Китаю, який тепер є другим за обсягом донором інвестицій у світі. У 2018 р. можна очікувати певного поживлення

$$FDI\ Inflow = 1531E7 + ,02483 * GDP$$

$$Correlation: r = ,92694$$

$$FDI\ Outflow = -939E7 + ,01311 * GDP$$

$$Correlation: r = ,91294$$

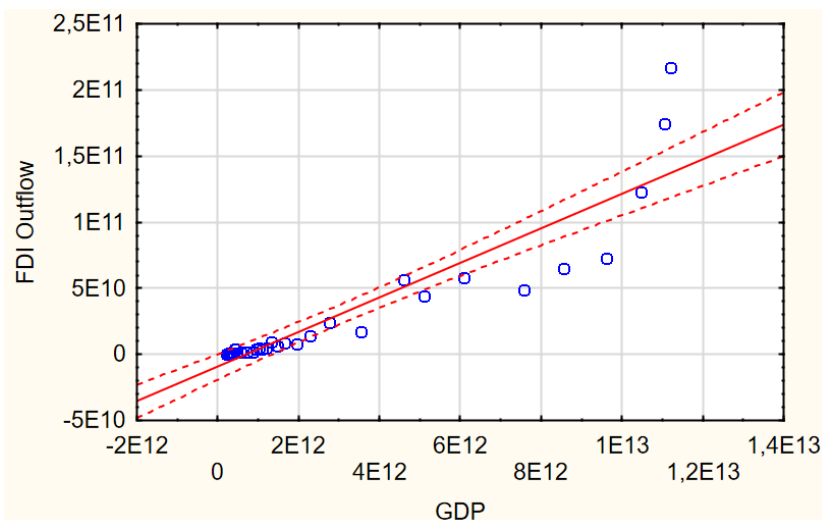

Рис. 2. Кореляція між ВВП та ПІІ (на основі Китаю) [10]

інвестицій із розвинутих країн Північної Америки, та особливо з Європи.

Згідно з опитуванням ЮНКТАД, десятка найбільш перспективних країн-донорів складається з Китаю, США, Німеччини, Великобританії, Японії, Індії, Франції, ОАЕ, Італії та Республіки Корея; тож ми бачимо, що чотири з 10 країн – це країни, що розвиваються. Натомість десятка перспективних країн-реципієнтів включає в себе США, Китай, Індію, Індонезію, Таїланд, Бразилію, Великобританію, Німеччину, Мексику та Філіппіни. У цьому списку з 10 країн сім – це ті, що розвиваються. Тобто бачимо, що загальний тренд залишається незмінним: донорами переважно виступають розвинуті країни, а реципієнтами – країни, що розвиваються [3]. Водночас Китай займає вже першу сходинку серед найперспективніших донорів. Можна очікувати, що в майбутньому країни, що розвиваються, все більше будуть посилювати свою присутність.

Для глибшого розуміння трендів у глобальному інвестуванні необхідно розглянути інвестиційну політику в світі. У щорічному Звіті про світові інвестиції (World Investment Report 2017) цьому питанню присвячується окремий розділ, в якому наголошується, що інвестиційна політика у цілому стає більш складною, різноманітною та нестабільною. Варто зазначити, що більшість країн уже має спеціальне законодавство, що регулює транскордонні інвестиції. Це законодавство часто дублює норми міжнародних інвестиційних угод. Тож у разі реформування таких угод необхідно брати до уваги і внутрішні норми окремих країн. Окрім того, сама кількість таких угод продовжує зростати: станом на кінець 2016 р. їх налічувалося вже 3 324.

Визначною подією у сфері інвестиційної політики стало прийняття групою G20 Керівних принципів глобальної інвестиційної політики. Це перший випадок, коли різні країни з різним рівнем розвитку досягли консенсусу стосовно інвестиційних питань. Узгодженість набуває ще більшої важливості, коли йдеться про другу фазу реформи міжнародних інвестиційних угод, яка передбачає оновлення старих договорів. Більш ніж 95% від загальної кількості договорів були укладені до 2010 р. та містять певні невідповідності, які призводять до складнощів у процесі захисту інвестицій [5].

Такий стан справ потребує ефективної модернізації. Очевидно, найбільш продуктивним є той варіант, коли відбувається спільне трактування договірних положень. Незважаючи на розбіжності у трактуваннях між країнами, такий спосіб може бути ефективним як у плані часу, так і в плані економічних витрат на його імплементацію. Однак якщо між країнами вже є якась суперечка з приводу інвестицій, яка впливає з розбіжного трактування окремих положень, то тоді цей спосіб є повністю неефективним. З іншого боку, наведені способи можна поєднувати, тож країни можуть

вибрати не один спосіб, а цілий набір, який буде ефективно використовуватися саме в контексті цієї окремої країни. Головний принцип, яким повинна керуватися країна у виборі способу оновлення, – це принцип послідовності.

Таким чином, формування цифрової економіки постає на порядок денний усіх країн глобальної спільноти, оскільки вона є ефективною базою розвитку країни та посилення її міжнародної конкуренції. Поточні тренди в інвестуванні свідчать про те, що структура країн-інвесторів та країн-реципієнтів залишиться однаковою.

Висновки з проведеного дослідження. У роботі було розкрито сутність поняття цифрової економіки в контексті її впливу на інвестиційні потоки. Емпірично доведено існування позитивного кореляційного зв'язку між ВВП та обсягом потоків ПІІ. З огляду на прогнози прискорення темпів росту світового ВВП, можна прийти до висновку, що в 2018 р. очікується подальше зростання обсягу потоків ПІІ. Крім того, у роботі продемонстровано розвиток та важливість експансії цифрових компаній. Зі свого боку, цифрова економіка створює абсолютно нові ринки збуту для компаній, які не потребують значних фінансових витрат на створення дистрибуторської мережі або занадто вимогливого просування. Такі переваги архітектури цифрової економіки підтверджують її актуальність та необхідність.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Айзексон В. Інноватори: як група хакерів, геніїв та г'ків здійснила цифрову революцію. Київ: Наш формат, 2017. 488 с.
2. Криворучко О.С., Краус Н.М. Імперативи формування та доміанти розвитку цифрової економіки у сучасному парадигмальному контексті. Парадигмальні зрушення в економічній теорії XIX ст.: зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф. (2–3 листопада 2017 р.). Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2017. С. 681–685.
3. «Інноваційний ландшафт» у координатах світової економіки / Н.М. Краус, К.М. Краус, О.С. Криворучко. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 16. URL: <http://www.global-national.in.ua/issue-16-2017>.
4. Целостная модель трансформаци в цифровой экономике – как статья цифровыми лидерами / В.П. Куприяновский, А.П. Добрынин, С.А. Синягов, Д.Е. Намиот. International Journal of Open Information Technologies. 2017. vol. 5. № 1. С. 26–33.
5. E&Y. The digitisation of everything How organizations must adapt to changing consumer behaviour. URL: <https://www.the-digital-insurer.com/how-organisations-must-adapt-to-changing-consumer-behaviour-ey-report>.
6. FDI and Economic Growth Relationship Based on Cross-Country Comparison / F. Gürsoy, A. Sekreter, H. Kalyoncu. International Journal of Economics and Financial Issues. 2013. URL: <http://www.econjournals.com/index.php/ijefi/article/view/460>.

7. Khaliq A., Noy I. Foreign Direct Investment and Economic Growth: Empirical Evidence from Sectoral Data in Indonesia. URL: http://www.economics.hawaii.edu/research/workingpapers/WP_07-26.pdf.

8. Networking China: The Digital Transformation of the Chinese Economy / Geopolitics of Information. University of Illinois Press. 2017. URL: <http://www.jstor.org/stable/10.5406/j.ctt1kc6hhz>.

9. OECD. Policy Framework for Investment User's Toolkit / Investment Division of the OECD Directorate for Financial and Enterprise Affairs. 2011. URL: <http://www.oecd.org/investment/toolkit/policyareas/investmentpolicy/41246110.pdf>.

10. UNCTAD. World Investment Report 2017 / United Nations Publication. 2017. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_en.pdf.

РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ

DEVELOPMENT OF FOREIGN-ECONOMIC ACTIVITY OF THE PRINCIPAL MORES REGION

У статті висвітлено сутність поняття зовнішньоекономічної діяльності регіону. Значну увагу приділено особливостям та чинникам розвитку зовнішньоекономічної діяльності Причорноморського регіону України. Досліджено стан зовнішньоторговельної діяльності даного регіону. Доведено важливість формування стратегічних напрямів розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств Причорноморського регіону України. Розглянуто сучасні проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності Українського Причорномор'я.
Ключові слова: Причорноморський регіон, зовнішньоекономічна діяльність, експорт продукції, імпорт продукції, проблеми, розвиток.

розвитку внешнеэкономической деятельности предприятий Причерноморского региона Украины. Рассмотрены современные проблемы и перспективы развития внешнеэкономической деятельности Украинского Причерноморья.

Ключевые слова: Причерноморский регион, внешнеэкономическая деятельность, экспорт продукции, импорт, проблемы, развитие.

The article outlines the essence of the concept of foreign economic activity of the region. Considerable attention is paid to the peculiarities and factors of development of foreign economic activity of the Black Sea region of Ukraine. The analysis of the foreign trade activity of this region is investigated. The significance of the formation of strategic directions of development of foreign economic activity of enterprises in the Black Sea region of Ukraine has been proved. Also, contemporary problems and prospects of development of foreign economic activity of the Ukrainian Black Sea region are considered.

Key words: the Black Sea region, foreign economic activity, export of products, import of production, problems, development.

УДК 351.82

Пилипак О.В.

к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва
Хмельницький національний університет

Лабунець О.О.

студент
Хмельницький національний університет

В статье освещена сущность понятия внешнеэкономической деятельности региона. Значительное внимание уделено особенностям и факторам развития внешнеэкономической деятельности Причерноморского региона Украины. Исследована внешнеторговая деятельность данного региона. Доказана важность формирования стратегических направлений

Постановка проблеми. В умовах інтернаціоналізації та глобалізації все більше зростає роль зовнішньоекономічної діяльності в економічному розвитку як країни у цілому, так і її окремих регіонів. Зокрема, в Україні зовнішня торгівля є одним із найважливіших джерел наповнення державного бюджету. Крім того, економічна взаємодія з іншими країнами змушує знижувати витрати, підвищувати продуктивність праці, підтримувати необхідний рівень конкурентоспроможності. Отже, торгівля із зарубіжними країнами є потужним додатковим імпульсом розвитку національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності Причорноморського регіону України зробили такі вітчизняні вчені,

як: І.В. Гончаренко [1], О.В. Єлісеєнко [3, с. 9–12], І.Т. Кіщак [4], Н.В. Короленко [5], У.Л. Сторожилова [6], О.В. Шереметинська [7] та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз стану зовнішньоекономічної діяльності Українського Причорномор'я та обґрунтування перспектив та напрямів удосконалення її подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зовнішньоекономічна діяльність кожного регіону країни є важливою умовою економічного зростання держави загалом. Особливо це актуально за сучасних умов, коли набувають інтенсивного розвитку процеси міжнародної економічної інтеграції, транснаціоналізації, міжнародного поділу праці, глобалізації світового господарства.